

Nationella minoritetsfrågor, m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas 14 motionsyrkanden från den allmänna motions- tiden 2000, vilka gäller bl.a. ILO-konventionen nr 169, minoritetsspråkens ställning samt teckenspråket. Med hänvisning till pågående arbete inom Rege- ringskansliet avstyrker utskottet motionsyrkanden om ratificering av ILO- konventionen och därmed sammanhängande frågor. Också motionsyrkanden om insatser för att stärka minoritetsspråkens ställning avstyrks med hänsyn till pågående arbete. Mot bakgrund av den långtgående konstitutionella för- ändring det skulle innebära avstyrker utskottet ett motionsyrkande om repre- sentation i Sveriges riksdag för samerna som minoritetsgrupp. Ett motionsyr- kande om ökat deltagande i folkvalda organ avstyrks med hänvisning till de insatser som görs inom Regeringskansliet.

Utskottet vidhåller ett tidigare ställningstagande att teckenspråket inte skall ges ställning som minoritetsspråk och avstyrker ett motionsyrkande i frågan.

Enligt utskottets mening är det emellertid angeläget med en översyn när det gäller frågan om rätten att kunna använda teckenspråket. Utskottet till- styrker helt eller delvis ett par motionsyrkanden och förordar ett tillkännagi- vande till regeringen i detta avseende.

I betänkandet finns två reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	4
ILO:s konvention nr 169, m.m.	4
Motionerna	4
Bakgrund	5
Utskottets ställningstagande	7
Minoritetsspråkens ställning, m.m.	8
Motionerna	8
Bakgrund	9
Utskottets ställningstagande	12
Teckenspråk.....	13
Motionerna	13
Bakgrund	14
Utskottets ställningstagande	17
Reservationer.....	18
1. ILO:s konvention nr 169 (punkt 1) (fp, mp).....	18
Förslag till riksdagsbeslut	18
Ställningstagande.....	18
2. Rättegångskostnader i mål om samernas markrättigheter (punkt 2) (mp).....	18
Förslag till riksdagsbeslut	18
Ställningstagande.....	18
Särskilt yttrande.....	20
Konflikthantering (punkt 3) (mp).....	20
Förteckning över behandlade förslag.....	21
Motioner från allmänna motionstiden.....	21

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. ILO:s konvention nr 169, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:K204 och 2000/01:K378 yrkandena 1 och 3.

Reservation 1 (fp, mp)

2. Rättegångskostnader i mål om samernas markrättigheter

Riksdagen avslår motion 2000/01:K378 yrkande 1

Reservation 2 (mp)

3. Konflikthantering

Riksdagen avslår motion 2000/01:K378 yrkande 15.

4. Minoritetsspråkens ställning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:K368, 2000/01:K378 yrkandena 5, 9 och 10 samt 2000/01:K379.

5. Teckenspråk

Riksdagen tillkännager som sin mening vad utskottet anfört om en översyn av teckenspråkets ställning. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:K372 och delvis motion 2000/01:K346 samt avslår motionerna 2000/01:K321 och 2000/01:So540 yrkande 4.

Stockholm den 13 februari 2001

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp) och Per-Samuel Nisser (m).

Utskottets överväganden

ILO:s konvention nr 169, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående arbete i Rege- ringskansliet motionsyrkanden om snar ratificering av ILO:s kon- vention nr 169, liksom motionsyrkanden som sammanhänger med ratificeringsfrågan och ett motionsyrkande om vikten av vissa andra konventionsåtaganden.

Jämför reservationerna 1 (fp och mp) och 2 (mp).

Motionerna

Harald Nordlund m.fl. (fp) begär i motion K204 att ILO-konventionen nr 169 undertecknas. Det är enligt motionärerna naturligt att ta ställning för ur- sprungsbefolkningarnas rättigheter och att förespråka att även Sverige ratifi- cerar konventionen. Det måste då bli en statlig uppgift att garantera rättighet- erna för de individer som ingår i minoritetsgrupper, om lokala majoritetsbe- slut riskerar att motverka minoritetens rättigheter.

Också i motion K378 av Matz Hammarström m.fl. (mp) begärs att ILO- konventionen nr 169 ratificeras av Sverige (yrkande 3). Motionärerna hänvi- sar till att FN:s kommitté mot rasdiskriminering i en rapport framhållit att Sverige måste ansluta sig till konventionen. Genom en ratificering förenar sig Sverige med de stater som för en framåtsyftande politik i frågor som berör ursprungsfolk. En ratificering av ILO-konventionen betyder enligt motion- ärerna i första hand ett officiellt erkännande av samerna som Sveriges ur- sprungsfolk. I motionen begärs också ett tillkännagivande till regeringen om att rättegångskostnaderna i pågående sedvanerättsprocesser måste garanteras för bägge parter. Samernas rättegångskostnader i den första – förlorade – processen är i dag 13 miljoner kronor. Flera samebyar har inte råd att försvara sig i pågående processer och har underlåtit att driva processer inför utsikten att förlora och därmed tvingas betala. Rättegångskostnaderna måste därför garanteras för båda parter i pågående processer (yrkande 13). Vidare begärs ett tillkännagivande till regeringen om att särskild metodik för akut och lång- siktig konflikthantering bör fogas till åtgärderna för implementering av ILO- konventionen nr 169 (yrkande 15).

I denna motion begärs också (yrkande 1) ett tillkännagivande till regering- en om att Sverige måste leva upp till förpliktelserna i Riodeklarationen, kon- ventionen om biologisk mångfald, Agenda 21 och artikel 27 i FN:s konvent- ion om medborgerliga och politiska rättigheter. Sverige måste vidta särskilda åtgärder för att värna samernas språk och kultur.

Bakgrund

FN:s fackorgan International Labour Organization, ILO, har som uppgift att bevaka frågor om arbetsvillkor, diskriminering m.m. Inom ramen för denna uppgift har ILO sedan många år bevakat ursprungsfolkens arbets- och levnadsvillkor. Konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder, som innehåller ett antal bestämmelser och åtaganden till skydd för ursprungsfolken, trädde i kraft år 1991. Åtgärder skall enligt konventionen vidtas för att skydda ursprungsfolkens mark, kultur och miljö. I konventionen betonas särskilt markens betydelse för ursprungsfolken. Det finns bestämmelser som skall säkra ursprungsfolkens rätt till sådan mark som de under lång tid har innehaft eller brukat.

I mars 1999 överlämnade Utredningen om ILO:s konvention nr 169 till regeringen sitt betänkande benämnt Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige. Frågan om Sveriges anslutning till ILO:s konvention nr 169 (SOU 1999:25). Utredaren gjorde en bedömning av vilka åtgärder som måste vidtas och vilka regler som måste ändras för att Sverige skall nå upp till kraven i konventionen. Den stora stötestenen var reglerna om rättigheter till mark. De markrättigheter som samerna har i dag når enligt utredaren inte upp till konventionens miniminivå, eftersom samerna måste tåla ett betydande intrång i renskötselrätten. För att Sverige skall uppfylla minimikraven måste samerna få ett starkare skydd mot sådana inskränkningar. Renskötselrätten måste få ett skydd som motsvarar vad som gäller för andra bruksrätter till mark. För att ett sådant skydd skall bli effektivt bör samerna få möjlighet att i förväg yttra sig över åtgärder som kan innebära mer än ringa intrång i renskötselrätten och en rätt att få sådana åtgärder prövade av en opartisk instans med kunskaper om renskötseln och dess behov av mark. Om åtgärder vidtas som innebär skada för renskötselrätten skall samerna ha rätt till ersättning. Samerna måste också enligt utredningen få samma möjligheter som andra att mot betalning upplåta sin jakt- och fiskerätt.

Utredaren bedömde att Sverige kan ansluta sig till ILO:s konvention nr 169, men att detta inte bör ske förrän ett antal åtgärder som rör samernas rätt till mark blivit genomförda, en process som beräknades ta fem år. För det första måste den mark som samerna har rättigheter till enligt konventionen identifieras och en gränsdragningskommission bör tillsättas. För det andra måste omfattningen av samernas jakt- och fiskerätt inom den mark som de traditionellt innehar klarläggas. När dessa frågor klarats ut kan andra åtgärder vidtas för att samernas rättigheter skall nå upp till den nivå som konventionen kräver. Det är framför allt fråga om åtgärder för att ge samerna ett stärkt skydd mot inskränkningar i renskötselrätten, åtgärder för att säkerställa att samerna har tillräckligt med mark för att kunna fortsätta att bedriva rennäring, införande av möjlighet till ersättning från staten för rättegångskostnader i principiellt viktiga mål rörande samernas markrättigheter samt genomförandet av en nationell informationskampanj om samerna som ursprungsfolk och om den samiska kulturen. Enligt utredningen behövdes också en nationell in-

formationskampanj som klargör vad en svensk anslutning skulle innebära för berörda parter.

Utredaren rekommenderade att det borde tas under övervägande om inte åtgärderna kunde anses så angelägna att de bör genomföras oavsett om en ratificering kommer till stånd eller inte.

I ett svar den 2 november 2000 på fråga i riksdagen har jordbruksminister Margareta Winberg framhållit att det i Regeringskansliet pågår ett arbete med att ta fram direktiv för en sådan gränsdragningskommission som förordas i utredningsbetänkandet, i avsikt att kommissionen skall kunna påbörja sitt arbete under våren 2001 (prot. 2000/01:22).

När det gäller frågan om samernas rättegångskostnader kan nämnas att Samefonden för att täcka rättegångskostnader i mål om markrättigheter har beviljat ränte- och amorteringsfria lån.

Miljö- och jordbruksutskottet behandlade i sitt betänkande 2000/01:MJU2 några motioner om en informationssatsning om samerna (s. 54 f.) Enligt vad miljö- och jordbruksutskottet inhämtat har regeringen för avsikt att under år 2001 inleda en nationell informationssatsning om samerna som ursprungsfolk i Sverige och om samisk kultur. Satsningen skall rikta sig till samtliga svenskar. Miljö- och jordbruksutskottet välkomnade regeringens initiativ och förutsatte att satsningen, som utskottet betraktade som ett nationellt åtagande och en angelägenhet för hela befolkningen, kommer att få karaktären av en bred och långsiktig insats för att öka kunskapen om och förståelsen för samerna och samisk kultur. Mot den bakgrunden föreslog miljö- och jordbruksutskottet att regeringen under 2001 återkommer till riksdagen med en redogörelse för satsningens närmare utformning och med förslag om finansiering. Vad utskottet anfört gavs regeringen till känna.

En rad andra internationella konventioner syftar till att skydda nationella minoriteter, bl.a. ursprungsbefolkningar.

Konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering antogs av FN:s generalförsamling den 21 december 1965. Sverige ratificerade konventionen år 1971. Den kommitté som har till uppgift att granska hur länderna följer konventionen uttryckte i en rapport den 22 augusti 2000 över förhållandena i Sverige sin oro över frågan om det samiska folkets markrättighet, särskilt fiske och jakträtterna, som hotas av bl.a. privatisering av traditionellt samiskt land. Kommittén rekommenderade lagstiftning som erkänner traditionell samisk rätt till mark och speglar renskötselns centrala funktion i den samiska urbefolkningens livsstil. Kommittén rekommenderade också att ILO-konventionen nr 169 ratificeras.

År 1966 antog FN den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Sverige ratificerade konventionen år 1971. Enligt artikel 27 skall i de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, de som tillhör sådana minoriteter ej förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.

Agenda 21, som är namnet på det handlingsprogram som blev resultatet av FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992, innehåller ett särskilt kapitel om stärkt inflytande för ursprungsfolk (kap. 26). Där sägs bl.a. att ursprungsfolkens områden bör skyddas från verksamhet som inte är miljöanpassad eller som dessa folk betraktar som socialt eller kulturellt olämpliga samt att betydelsen av ursprungsfolkens värderingar, traditionella kunskaper och metoder för resurshandling bör erkännas. Som exempel på särskilda åtgärder som regeringar kan vidta anges bl.a. överväganden om att ratificera och tillämpa befintliga internationella konventioner om ursprungsbefolkningar och deras samhällen.

Vid miljökonferensen i Rio de Janeiro tillkom också konventionen om biologisk mångfald, som syftar till att bevara livets variationsrikedom här på jorden och är ett gemensamt försök från världssamfundet att komma till rätta med det stora problem som förlust av ekosystem, arter och gener utgör. Konventionen ratificerades av Sverige år 1993. I artikel 8 j sägs att staterna under nationell lag skall respektera, bevara och underhålla ursprungsfolks och lokala samhällens kunskaper, nyskapande och sedvanor som ger uttryck för en traditionell livsstil av betydelse för att bevara och hållbart använda den biologiska mångfalden. Staterna skall verka för att vidare utnyttjande sker med samtycke och involvering av dessa grupper och uppmanas att de ges en skälig del av de vinster som härrör från nyttiggörandet.

I detta sammanhang kan nämnas att ca 2 800 likalydande brev kommit till riksdagens talman från personer i Tyskland, som uttrycker oro över att samernas mänskliga rättigheter och kultur inte är tillräckligt skyddade. Avsändarna understöder därvid en petition från organisationen Robin Wood – sällskap för hotade folk – till statsminister Göran Persson, vari begärs att alla nödvändiga åtgärder vidtas för att ILO-konventionen 169 skall kunna ratificeras, att samernas revinterbete säkerställs, att en giltig gräns för renskötselområden fastställs samt att rättegångskostnaderna för båda parter i pågående processer övertas. Organisationen hänvisar bl.a. till Riodeklarationen, Agenda 21 och konventionen om biologisk mångfald

Utskottets ställningstagande

Utredningen om ILO:s konvention nr 169 har bedömt att Sverige inte bör ansluta sig till ILO-konventionen förrän ett antal åtgärder som rör samernas rätt till mark blivit genomförda, en process som beräknades ta fem år. För det första måste den mark som samerna har rättigheter till enligt konventionen identifieras genom försorg av en gränsdragningskommission. Arbetet med att inrätta en sådan kommission pågår. Enligt utskottets mening bör resultatet av kommissionens arbete avvaktas. Motionerna K204 (fp) och K378 yrkande 3 (mp) avstyrks. Utskottets anser vidare att kommissionens arbete också bör avvaktas när det gäller ersättning från staten för rättegångskostnader i mål rörande samernas markrättigheter samt konflikthanteringsåtgärder i samband med implementering av ILO-konventionen nr 169. Motion K378 yrkandena 13 och 15 (mp) avstyrks följaktligen också.

Utskottet anser inte heller att ett tillkännagivande till regeringen om att Sverige måste leva upp till förpliktelseerna i Riodeklarationen, konventionen om biologisk mångfald, Agenda 21 och artikel 27 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter är påkallat. Motion K378 yrkande 1 (mp) avstyrks.

Minoritetsspråkens ställning, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om insatser för att stärka minoritetsspråken med hänvisning till pågående arbete i Regeringskansliet och en förutskickad utvärdering. Utskottet är med hänvisning till de långtgående konstitutionella förändringar det skulle innebära inte berett förorda att samerna som minoritetsgrupp tillförsäkras representation i riksdagen. Ett motionsyrkande i detta avseende avstyrks. Vidare avstyrks med hänvisning till de insatser som redan görs inom Regeringskansliet ett motionsyrkande om åtgärder för att öka samernas deltagande i folkvalda församlingar.

Motionerna

Erling Wälivaara (kd) begär i motion K368 ett tillkännagivande till regeringen om ett fortsatt reformarbete med att stärka minoritetsspråkens ställning i hela landet. Det är enligt motionen viktigt att en människosyn som ser människan som en unik person, fri, likvärdig och ansvarig, styr synen på de nationella minoriteterna och de olika minoritetsspråken. Ursprungliga och naturaliserade svenskar liksom språkliga och etniska minoriteter skall ha samma samhällsliga rättigheter och skyldigheter. Det är enligt motionären viktigt att stärka minoritetsspråkens ställning även utanför de förvaltningsområden som hittills börjat arbeta i enlighet med riksdagens beslut. Reformarbetet måste fortsätta så att det blir en positiv utveckling för minoritetsspråken i hela landet. Speciellt kommuner med stor invandartäthet har ett ansvar för utvecklingen.

Matz Hammarström m.fl. (mp) begär i motion K378 med hänvisning till rapporten från FN:s kommitté mot rasdiskriminering ett tillkännagivande till regeringen om att även syd- och lulesamiska språken får tillräckligt med resurser för att ha en framtid i Sverige (yrkande 5). Ett tillkännagivande begärs också om samisk representation i riksdagen och konkreta åtgärder för att öka samernas representation inom övriga folkvalda svenska organ. Motionärerna anser att Sverige borde ge samerna representation i Sveriges riksdag och att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att öka samernas representation inom övriga folkvalda svenska organ (yrkandena 9 och 10).

Paavo Vallius och Nikos Papadopoulos (s) begär i motion K379 ett tillkännagivande till regeringen om information till kommuner och landsting om den

nationella minoritetspolitiken. Eftersom minoritetspolitiken till sin karaktär är något helt nytt för det svenska samhället är det enligt motionärerna viktigt att staten tar sitt ansvar för information och upplysning till olika beslutande instanser i dessa frågor. Det är angeläget att regeringen ser till att Kommunförbundet och Landstingsförbundet skyndsamt verkställer sin informations-skyldighet till kommuner och landsting om det minoritetspolitiska beslutet och dess konsekvenser i både förvaltningsområdet och övriga landet.

Bakgrund

Målet för den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande (prop. 2000/01:1 utg.omr. 8, bet. 2000/01:SfU2).

Sverige godkände i februari 2000 Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (prop. 1998/99:143, bet. 1999/2000:KU6). Konvention om nationella minoriteter är uppbyggd som en principdeklaration och ratificerades av Sverige i februari 2000. Ramkonventionen omfattar bestämmelser om skydd för språk samt skydd och stöd för minoritetskulturer, traditioner, kulturarv och religion. Artikel 15 anger att parterna skall skapa nödvändiga förutsättningar för att den som tillhör nationella minoriteter effektivt skall kunna delta i det kulturella, sociala och ekonomiska livet samt i offentliga angelägenheter, särskilt sådana som berör dem.

Den 1 april 2000 trädde lagarna (SFS 1999:1175 och 1176) om rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar i kraft. Samtliga varieteter av det samiska språket ges ett skydd i lag som syftar till att språken skall stärkas så att de kan hållas levande som minoritetsspråk i Sverige. Rätten att använda minoritetsspråken avser de områden (förvaltningsområden) där språken används av hävd och fortfarande används i tillräcklig omfattning. För samiska omfattas Arjeplogs, Gällivare, Jokkmokks och Kiruna kommuner. Nordsamiska och lulesamiska talas inom detta område medan sydsamiska talas i områden utanför förvaltningsområdet. Avgränsningen när det gäller geografiska områden bygger på att man ansett att det kan möta alltför stora hinder, både praktiskt och kostnadsmässigt, att tillämpa minoritetsspråkskonventionens olika bestämmelser i områden där mycket få personer använder ett landsdels- eller minoritetsspråk. Minoritetsspråkskommittén framhöll att man på sikt kan tänka sig att området för lagens tillämpning utvidgas till att omfatta ett större geografiskt område under förutsättning att det visar sig att kunskaperna i samiska växer i andra områden och därmed gör det praktiskt och ekonomiskt försvarbart att tillämpa sådana regler där (SOU 1997:192 s.119).

I de kommuner som omfattas av rätten att använda samiska respektive finska och meänkieli har den enskilde, oavsett om hon eller han behärskar svenska, rätt att tala samiska respektive finska och meänkieli vid muntlig förhandling inför domstol och rätt att ge in skriftliga inlagor på respektive

språk. Hos förvaltningsmyndigheter har den enskilde rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli vid sina muntliga och skriftliga kontakter om ärendet rör myndighetsutövning och har anknytning till förvaltningsområdet. Myndigheterna är skyldiga att ge muntliga svar på samiska respektive finska och meänkieli. Lagstiftningen innebär också att den enskilde i kommuner som ingår i förvaltningsområdena har rätt att få förskole- eller äldreomsorg helt eller delvis på respektive språk.

Kommittén för avskaffande av rasdiskriminering som har till uppgift att granska hur länderna följer FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering konstaterade i en rapport den 22 augusti 2000 att rätten att använda det samiska språket i rättsliga förfaranden och i förvaltningen bara är erkänd i några geografiska regioner. Kommittén rekommenderade en utvidgning till allt samiskt område.

Av budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1 utg.omr. 8) framgår att nationella insatser på området bl.a. har rört utbildningsväsendet. Läroplanerna har ändrats så att det framgår att kunskap skall ges om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken. Också vid revidering av kursplanerna har de nationella minoriteterna och minoritetsspråken uppmärksamats. Vidare har Socialstyrelsen fått i uppdrag att kartlägga äldreomsorgen för finsktalande i olika kommuner. Vissa författningar som särskilt rör de nationella minoriteternas rättigheter har översatts till minoritetsspråken. Inflytande för de nationella minoriteterna är enligt propositionen av stor betydelse för politiken, och ekonomiska medel har tilldelats deras organisationer för att ge möjligheter till ökat inflytande.

Det statliga stödet till litteratur och kulturtidskrifter har fr.o.m. år 2000 ökats med 1 miljon kronor för att de nationella minoriteterna särskilt skall kunna beaktas vid fördelningen av stödet. Vidare har domstolsväsendet tillförts 1 miljon kronor för ökade tolk- och översättningskostnader på grund av de nya rättigheter som följer av minoritetspolitiken.

Statens kulturråd har enligt vad som anfördes i proposition 1998/99:143 fått regeringens uppdrag att utreda hur bl.a. samisk kultur skall få ett tillräckligt utrymme i svenskt kulturliv.

Inom ramen för samepolitiken görs enligt budgetpropositionen insatser för att uppnå målet att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar. Insatserna omfattar bl.a. stödet till Sametinget och sameskolorna.

Enligt budgetpropositionen är ett resultat av den nya minoritetspolitiken en större medvetenhet och kunskap om de nationella minoriteterna både inom minoritetsgrupperna själva och i majoritetssamhället. Minoriteternas ökade möjlighet till inflytande har lett till växande aktivitet bland minoritetsgrupperna. Regeringen bedömer att verksamheten bedrivits i enlighet med intentionerna i den minoritetspolitiska propositionen och att detta arbete skall fortsätta. För budgetåret 2001 har anslagits 8 miljoner kronor för åtgärder för nationella minoriteter. Medel från anslaget (6 miljoner kronor) användes under år 2000 huvudsakligen som statsbidrag till kommunerna och lands-

tinget inom de områden i Norrbottens län som utpekats som förvaltningsområden för samiska respektive finska och meänkieli. Medlen fördelades av Länsstyrelsen i Norrbottens län enligt förordningen (2000:86) om statsbidrag till åtgärder för att stödja användningen av samiska, finska och meänkieli. Anslaget täcker också med 1,5 miljoner kronor kostnader för inflytande för nationella minoriteter och vissa uppföljningsinsatser. I regleringsbrev den 16 december 1999 ålades Länsstyrelsen i Norrbottens län att inrätta en regional arbetsgrupp för att följa upp och utvärdera de regionala insatserna. I gruppen skulle ingå företrädare för berörda kommuner och landstinget samt för domstolsväsendet och statliga myndigheter. Vidare skulle ingå företrädare för berörda minoriteter. Länsstyrelsen skall i årsredovisningen redovisa hur statsbidraget till kommunerna och landsting fördelats samt vilket resultat uppföljningen av de regionala insatserna och dess kostnader givit. Länsstyrelsen skall också redovisa hur arbetet har bedrivits för att följa upp och utvärdera de regionala åtgärderna.

Den 4 december 2000 översände minoritetsministern till samtliga myndigheter, kommuner och landsting ett faktablad om minoritetspolitiken. Enligt en skrivelse rubricerad Minoritetspolitiken – en nationell angelägenhet, som följde med faktabladet, finns det ett stort behov av att informera och sprida kunskap om innehållet i minoritetspolitiken. I faktabladet redovisas målet för den svenska minoritetspolitiken och framhålls att det är en angelägenhet i hela landet att samtliga nationella minoriteters behov och intressen beaktas i alla delar av landet och på alla nivåer i samhällsförvaltningen. Vidare redovisas bl.a. de regionala åtgärder som krävs.

Sametinget skall enligt sametingslagen leda det samiska språkarbetet. Sametinget beslutade 1994 att inrätta ett språkråd samt att vid Språkrådet inrätta två tjänster som språkkonsulenter i syd- och lulesamiska samt en tjänst som handläggare för Språkrådets arbete. Språkrådet arbetar enligt Sametingets webbsida med att stärka samespråkets ställning i samhället och stimulera användningen av språket i skilda sammanhang samt arbetar med normerings- och språkvårdsfrågor och råd och anvisningar i samiska språkfrågor. Vidare utvecklar Språkrådet en ny samisk terminologi, deltar i språkutvecklingsarbete i Sápmi och bevakar i övrigt samiska språkfrågor. Språkrådet deltar aktivt i ett projekt vid Samiska institutionen, Umeå universitet, som syftar till att skapa en nordsamisk orddatabas och i utvecklingsprojekt som avser produktion av samiska läromedel.

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2001 är ett av målen för Sametinget att ytterligare stärka det samiska språkets ställning i samhället, bl.a. genom att följa upp förslagen i proposition 1998/99:143 Nationella minoriteter i Sverige, verka för en utbredd användning av språket i samiska institutioner och organisationer, stödja och förbättra språkutbildningen i det samiska språkets alla varieteter och delta i språkvårdsarbetet i Sverige, Norge, Finland och Ryssland. Ett annat mål är att skapa intresse och kunskap om samiska förhållanden och frågor genom att sprida information om detta till allmänheten, medierna, myndigheter och institutioner.

Sändningsvolymen från samiska produktionsgruppen vid Sveriges Television hade år 1999 ökat till 21 timmar från 13 timmar år 1996, och kostnaderna hade ökat från 2,8 till 3 miljoner kronor. Utbildningsradions programkostnader för och om språkliga och etniska minoriteter i radio och TV har ökat från 6,9 miljoner kronor 1996 till 11,6 miljoner kronor 1999. Utbildningsradions sändningsvolym i radio om och för minoriteter har under denna period sjunkit från 83 till 17 timmar medan sändningsvolymen i TV sjunkit från 50 till 46 timmar.

Det svenska valsystemet bygger på principen om allmän och lika rösträtt. Valsystemet är i allt väsentligt utformat efter de principer som Grundlagberedningen presenterade i betänkandet Partiell författningsreform (SOU 1967:26). Valsystemet är riksproportionellt för att få en mandatfördelning mellan partierna som är rättvisande med hänsyn till valresultatet i hela landet. Valsystemet är också konstruerat för att uppnå tillfredsställande regional representation i riksdagen som också är så stabil som möjligt med hänsyn till kravet på riksproportionalitet samtidigt som det försvårar för mycket små partier att vinna representation i riksdagen. Systemet bygger på förutsättningen att den politiska verksamheten skall försiggå främst genom partier (bet. KU 1973:26 s. 17).

I detta sammanhang kan nämnas att i några andra parlament är nationella minoriteter tillförsäkrade representation. Som exempel kan nämnas att i Nya Zeeland är 6 av totalt 67 valkretsar enmansvalkretsar för maorier och att det i Slovenien finns två valkretsar för de ungerska respektive italienska minoriteterna.

Inom ramen för ett nationellt utvecklingsarbete för folkstyrelsen kan regeringen ge bidrag till projekt av folkbildningskaraktär som har god spridning och som syftar till att stimulera deltagandet i den demokratiska processen. Aktörer som kan söka bidrag är svenska ideella föreningar, stiftelser, kommuner, kommunalförbund, länsstyrelser, landsting och regionförbund samt folkbildningsorganisationer och liknande sammanslutningar. Bidrag ges i första hand till projekt som kan förväntas engagera de grupper som i mindre utsträckning är delaktiga i samhällsutvecklingen än andra grupper (SFS 2000:648).

Utskottets ställningstagande

Utskottet framhöll i samband med riksdagsbeslutet i december 1999 om inriktningen på minoritetspolitiken att uppmärksamheten på samernas förhållande inte får tillåtas att avta. Det var enligt utskottet i första hand en uppgift för regeringen att uppmärksamt följa utvecklingen och ta initiativ till de åtgärder som visar sig påkallade. Utskottet, som hänvisade till att regeringen förutskickat att de åtgärder som genomförs inom ramen för minoritetspolitiken kommer att följas upp och utvärderas, räknade med att utvärderingen kunde ges en vid inriktning och ge underlag för att bedöma behovet av ytterligare åtgärder för att stärka samernas ställning allmänt sett (bet. 1999/2000: KU6 s. 22).

Regeringen har framhållit att den nya minoritetspolitiken lett till att det finns en större medvetenhet och kunskap om de nationella minoriteterna både inom minoritetsgrupperna själva och i majoritetssamhället, vilket fört med sig en växande aktivitet bland minoritetsgrupperna. En rad åtgärder – bl.a. i linje med vad som begärs i motionerna K368 (kd) och K379 (s) – har vidtagits inom skilda områden för att stärka minoritetsspråkens ställning och de nationella minoriteternas inflytande. Mot denna bakgrund och även med hänsyn till den förutskickade utvärderingen saknas enligt utskottets mening anledning för riksdagen att nu göra tillkännagivanden till regeringen om ett fortsatt reformarbete eller om information till kommuner och landsting. Motionsyrkandena avstyrks.

När det gäller frågan om resurser för de sydsamiska och lulesamiska språken vill utskottet hänvisa till att riksdagsbeslutet i december 1999 innebär att samtliga varieteter av det samiska språket ges skydd i lag som syftar till att språket skall stärkas så att det kan hållas levande som minoritetsspråk i Sverige. I samband med behandlingen av minoritetspropositionen avtog riksdagen motionsyrkanden om att sydsamiska skulle ges status som eget minoritetsspråk och om en avgränsning av förvaltningsområdena till förmån för sydsamiskan. Under utskottsbehandlingen framhölls att inom förvaltningsområdet har den enskilde rätt att använda sin varietet av samiska, såsom nordsamiska, lulesamiska och sydsamiska (bet. 1999/2000:KU6 s. 26 f.). Utskottet gör inte nu någon annan bedömning. Enligt utskottets mening bör den förutskickade utvärderingen avvaktas också när det gäller resurserna för de syd- och lulesamiska varieteterna. Motion K378 yrkande 5 avstyrks därför.

Utskottet är inte berett förorda den långtgående konstitutionella förändring det skulle innebära om samerna som minoritetsgrupp tillförsäkrades mandat i Sveriges riksdag. Motion K378 yrkande 9 (mp) avstyrks.

När det gäller frågan om åtgärder för att öka samernas deltagande i folkvalda organ vill utskottet hänvisa till att det pågår ett nationellt utvecklingsarbete för folkstyrelsen. Inom ramen för detta arbete finns möjlighet att erhålla bidrag som syftar till att stimulera deltagandet i den demokratiska processen. Medel har fördelats till organisationer som företräder de nationella minoriteterna för att ge ökade möjligheter till inflytande. Enligt utskottets mening är ett tillkännagivande till regeringen om ytterligare konkreta åtgärder för att öka samernas deltagande i folkvalda organ inte nödvändigt. Motion K378 yrkande 10 (mp) avstyrks.

Teckenspråk

Motionerna

Anne-Katrine Dunker och Anita Sidén (m) begär i motion K321 ett tillkännagivande till regeringen om vikten av att erkänna teckenspråk som ett minoritetsspråk. Motionärerna framhåller att mycket av samhällets utbud av inform-

ation och kultur inte är tillgängligt för döva och att det är viktigt att stärka teckenspråkets ställning så att utbudet görs mera tillgängligt.

I motion So540 (yrkande 4) av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd) begärs att regeringen lägger fram förslag om teckenspråk som minoritetsspråk. Teckenspråkets ställning som modersmål ger inte ovillkorlig rätt till tolk. Döva menar enligt motionärerna att det hade varit bättre om teckenspråket genom lag fått status som minoritetsspråk.

Ulla Wester (s) begär i motion K346 ett tillkännagivande till regeringen om behovet av att utreda teckenspråkets ställning. Bristen på dövtolkar är akut och det förekommer att lärare i dövskolor inte kan teckenspråket. Döva har inte heller tillgång till lärare på universitetsnivå, och psykiatrisk hjälp är så gott som omöjlig att få tillgång till för en döv. På sjukhem, servicehus, fängelser etc. finns döva som är utestängda från all kommunikation och information och tvingas leva i en icke godtagbar isolering. Motionären anser att teckenspråk borde få status som minoritetsspråk, men framhåller att konventionen bakom reformen inte medger att gruppen döva kan hänföras till målgruppen. På nationell nivå är det möjligt att med minoritetsspråkskonventionen som modell erkänna teckenspråket som ett levande minoritetsspråk med tillhörande rättigheter och resurser.

I motion K372 av Barbro Hietala Nordlund och Kenth Högström (s) begärs ett tillkännagivande till regeringen om en översyn för att säkerställa de dövas rättigheter till teckenspråket och till teckenspråksinformation/material. Motionärerna anser att dövas tvåspråkighet behöver stärkas och dövas tillgång till samhällsinformation utvecklas. Mycket av samhällets utbud av t.ex. kultur och litteratur är inte tillgängligt för döva. Motionärerna nämner också behovet av att skärpa public service-TV:s ansvar för dövas tillgänglighet till TV-programmen och av en större kunskap om de dövas situation och om teckenspråket. Det krävs informationsinsatser för att möta ett växande behov och intresse. Motionärerna pekar vidare på att det statsbidrag som Sveriges Dövas Riksförbund erhållit för sin teckenspråksavdelning varit oförändrat i flera år.

Bakgrund

Minoritetsspråkskonventionen har i februari 2000 ratificerats av Sverige. De språk som omfattas för svensk del är samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch. När det gäller teckenspråket konstaterades i den proposition som låg till grund för riksdagsbeslutet om ratificering (prop. 1998/99:143 Nationella minoriteter i Sverige s. 33) att det i och för sig är annorlunda än det officiella språket och används sedan 1875. Vidare är teckenspråket en viktig del av de dövas kultur. Trots detta är det enligt propositionen uppenbart att teckenspråket inte kan anses falla inom ramen för syftet med minoritetsspråkskonventionen, som bygger på språkets anknytning till urbefolkningar och andra nationella minoriteter som etniska grupper. De skäl som finns för att stödja teckenspråket ligger vid sidan av konventionens syfte. Inget land har omfattat teckenspråket vid sin ratifikation av minoritetsspråkskonventionen. Konstitutionsutskottet framhöll (bet. 1999/2000:KU6 s. 24) att vad gällde

teckenspråket fanns självfallet starka skäl för att det allmänna skall lämna sådant stöd som kan behövas för att främja de dövas möjligheter i skilda hänseenden. Som anförts i propositionen kunde det dock inte anses att teckenspråket faller inom ramen för syftet med minoritetsspråkskonventionen. Även om teckenspråket inte kunde omfattas av en ratifikation av konventionen fanns det enligt utskottet inte något som hindrade att frågan om åtgärder till stöd för teckenspråket övervägs i annat sammanhang som kunde vara lämpligt.

Europarådets parlamentariska församling har den 23 januari 2001 rekommenderat ministerkommittén att ge de skilda teckenspråken i Europa ett skydd som liknar det som erbjuds i minoritetsspråkskonventionen, eventuellt genom att anta en rekommendation till medlemsstaterna.

Den 1 januari 1994 infördes en ny paragraf, 3a § (numera 3b §), i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) där landstingens skyldighet att erbjuda bl.a. tolktjänst för vardagstolkning för barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade tydliggjordes. Begreppet vardagstolkning utvidgades till att även omfatta vissa tolktjänster i arbetslivet samt i fritids-, rekreations- och föreningsverksamhet. I en uppföljning publicerad i mars 2000 av landstingens tolktjänstverksamhet för barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade 1998 har Socialstyrelsen redovisat att det 1998 fanns omkring 6 700 tolkanvändare i landstingen och att antalet tolkuppdrag var ca 57 200. Ökningen av antalet uppdrag sedan 1989 uppskattades till 47 %. 14 % av de tolkuppdrag som beställdes under 1998 kunde inte utföras på grund av tolkbrist. Ännu 1998 var det stor brist på tolkar på de flesta håll och efterfrågan ökade. 57 nya tjänster hade inrättats under de senaste åren. Socialstyrelsen ansåg att förutsättningarna för en god utbyggnad av tolktjänsten ökat under de senare åren och prognosen för åren 2000 till 2005 var sammanlagt 258 nya tolkar. Socialstyrelsen ville framhålla att det är oacceptabelt att som tolkanvändare tvingas avstå från tolktjänst under kvällar och helger. Trots handikappreformens genomförande och landstingens lagfästa skyldighet att erbjuda tolktjänst för döva m.fl. kunde tolktjänsten ännu inte anses vara genomförd på det sätt som avsågs i reformen. Socialstyrelsen ansåg därför att landstingen borde känna ansvar för att, med uppföljningen av tolktjänstverksamheten 1998 som utgångsdata, fortsättningsvis följa upp tolktjänstverksamheten i landet. Ytterligare central uppföljning av landstingens tolktjänstverksamhet borde genomföras om några år.

Våren 2000 avstyrkte socialutskottet några motioner när det gällde behovet av tolkstöd för döva (bet. 1999/2000:SoU14). Enligt socialutskottet var det av vikt att landstingen aktivt verkar för att uppfylla sin skyldighet att erbjuda tolkar till döva och hörselskadade (s. 96). Utskottet utgick ifrån att Socialstyrelsen följer landstingens hantering av tolkfrågorna och vid behov vidtar åtgärder. Riksdagen ställde sig bakom socialutskottets bedömning.

Kulturutskottet redovisade i betänkande 1999/2000:KrU8 Radio- och TV-frågor att teckentolkade program för barndomsdöva ökat från totalt 54 timmar år 1996 till totalt 77 timmar år 1998. Utskottet erinrade i detta sammanhang

om att verksamheten Dövas TV som producerade program på teckenspråk för och med döva inom områdena nyheter, information och kultur den 1 januari 2000 överfördes från Sveriges Dövas Riksförbund till SVT. Enligt kulturutskottets uppfattning var det av största vikt att även frågan om hörselskadades och dövas förbättrade tillgång till public service-TV beaktas i kommande public service-beredning. De möjligheter som följer med övergången till digitaliserade sändningar att ge hörselskadade bättre service bör diskuteras i beredningsarbetet. På samma sätt som när det gäller synskadades och andra handikappgruppers tillgång till SVT:s program bör en förutsättning för ett förnyat sändningstillstånd för SVT vara att tillgängligheten för hörselskadade och döva förbättras ytterligare. Kulturutskottet förutsatte att den pågående utredningen skulle ge den parlamentariska beredningen ett sådant underlag att beredningen skall kunna ange krav för att döva och hörselskadade skall få bättre möjligheter att ta del av SVT:s programutbud under nästa tillståndspe-riod.

I detta sammanhang kan nämnas att Europaparlamentet den 18 november 1998 antog en resolution om teckenspråk. Parlamentet uppmanade bl.a. kommissionen att lägga fram ett förslag för rådet om offentligt erkännande av det teckenspråk som döva använder i varje medlemsstat, att säkerställa att alla EU-program är tillgängliga för döva och att behovet av teckenspråkstolkning erkänns. Parlamentet uppmanade dessutom kommissionen att införa åtgärder för att säkerställa en enhetlig utformning av multimedieprogram så att döva inte utesluts från nya programfunktioner (EGT C 379, 7.12.1998).

Med stöd från Europeiska kommissionen och i nära samarbete med bl.a. Europarådet anordnade Europeiska Centret för Minoritetsfrågor (ECMI) den 23 och 24 juni 2000 en internationell konferens i Flensburg med rubriken En utvärdering av policyåtgärder för minoritetsspråk i Europa – mot ett effektivt, kostnadseffektivt och demokratiskt genomförande. I en rekommendation som sändes bl.a. till Europarådet och EU anfördes bl.a. att vederbörligt erkännande också bör ges till teckenspråk. Europarådet och andra internationella organisationer rekommenderades att överväga lämpligheten av att förbereda ett rättsligt instrument för att skydda dessa språk och användarnas rättigheter.

EU och Europarådet anordnar Europeiska året för språk 2001. Syftet är att öka den språkliga mångfalden i Europa, främja flerspråkighet och uppmantra till ett livslångt lärande. Teckenspråk omfattas av verksamheten.

Vidare kan nämnas att det i Finland finns en bestämmelse i regeringsformen om att rättigheterna för dem som använder teckenspråk skall tryggas i lag. Som exempel på lagstiftning nämndes i förarbetena 25 § grundskolelagen (171/91), enligt vilken teckenspråk kan användas vid universitet för hörselskadade, och tolktjänster enligt lagen (380/87) och förordningen (759/87) om service och stöd på grund av handikapp.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare framhållit att teckenspråket inte kan anses falla inom ramen för syftet med minoritetsspråkskonventionen. Utskottet gör inte nu

någon annan bedömning och anser således inte att teckenspråk skall erkännas som minoritetsspråk. Motionerna K321 (m) och So540 yrkande 4 (kd) avstyrks.

Utskottet anser emellertid att det är angeläget att teckenspråkets ställning ses över. Utvecklingen under senare år, bl.a. arbetet inom ramen för Europarådets verksamhet, har understrukt vikten av att teckenspråket har en stark ställning. Det är angeläget att de dövas och hörselskadades rättigheter när det gäller teckenspråket och teckenspråksinformation säkerställs. Enligt utskottets mening behövs i detta syfte en översyn av rätten och möjligheterna att använda teckenspråket, liksom dövas och hörselskadades tillgång till samhällets utbud av kultur och litteratur. När det gäller dövas och hörselskadades tillgång till Sveriges Televisions program vill konstitutionsutskottet i likhet med kulturutskottet hänvisa till att arbetet i Public service-beredningen bör kunna leda till ytterligare förbättringar i detta avseende.

Vad utskottet anfört bör med bifall till motion K372 (s) och med delvis bifall till motion K346 (s) ges regeringen till känna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. ILO:s konvention nr 169, m.m. (punkt 1) (fp, mp)

av Helena Bargholtz (fp) och Per Lager (mp)

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen helt motionerna 2000/01:K204 och 2000/01:K378 yrkande 3 och avstyrker motion 2000/01:K378 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att Sverige – i enlighet med rekommendationerna från FN:s kommitté mot rasdiskriminering – snarast skall ratificera ILO-konventionen nr 169. En ratificering betyder i första hand ett officiellt erkännande av samerna som Sveriges ursprungsfolk. Särskilda lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som krävs för att Sverige skall kunna efterleva konventionen bör klaras ut successivt. Vi är medvetna om de konflikter som finns men vi anser att de snarare kan öka än lösas om frågan förhalas. Det måste enligt vår mening bli en statlig uppgift att garantera samernas rättigheter, om lokala majoritetsbeslut riskerar att motverka minoritetens rättigheter.

2. Rättegångskostnader i mål om samernas markrättigheter (punkt 2) (mp)

av Per Lager (mp)

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:K378 yrkande 13.

Ställningstagande

Jag delar ILO-utredningens bedömning att det bör finnas en möjlighet till särskild ersättning från staten för rättegångskostnader i principiellt viktiga mål rörande samernas markrättigheter. I dag finns det en risk för att samerna av ekonomiska skäl inte kan få sina anspråk på mark rättsligt prövade och klarlagda. Samernas kostnader i den första processen som förlorades fullständigt är i dag 13 miljoner kronor, ett belopp som man tvingats låna upp. Flera

samebyar har inte råd att försvara sig i pågående processer och har underlåtit att göra rättssak av tvister inför risken att förlora och därmed få betala också motpartens rättegångskostnader. Jag anser att rättegångskostnaderna måste garanteras för båda parter i pågående processer.

Särskilt yttrande

Konflikthantering (punkt 3) (mp)

Per Lager (mp) anför:

Jag är medveten om att de finns konflikter när det gäller samernas markrättigheter. Dessa konflikter bör emellertid inte få hindra en ratificering av ILO-konventionen. Som framhålls i motion K378 (yrkande 15) finns det inte anledning att dra ut på tiden. En särskild metodik för både akut lokal och långsiktig konflikthantering bör enligt min mening utformas och ingå bland de åtgärder som vidtas i samband med implementering av konventionen. Den aviserade gränsdragningskommissionen bör vara internationellt sammansatt för att säkerställa en rättvis hantering av frågan.

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2000/01:K204 av Harald Nordlund m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ILO-konventionen 169 bör undertecknas.

2000/01:K321 av Anne-Katrine Dunker och Anita Sidén (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att erkänna teckenspråk som ett minoritetsspråk.

2000/01:K346 av Ulla Wester (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda teckenspråkets ställning.

2000/01:K368 av Erling Wälivaara (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fortsätta reformarbetet med att stärka minoritetsspråkens ställning i hela landet.

2000/01:K372 av Barbro Hietala Nordlund och Kenth Högström (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn för att säkerställa de dövas rättigheter till teckenspråket och till teckenspråksinformation/material.

2000/01:K378 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige måste leva upp till förpliktelserna i Riodeklarationen, konventionen om biologisk mångfald, Agenda 21 och artikel 27 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter vad gäller ursprungsfolkens rättigheter.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige snarast skall ratificera ILO-konventionen 169.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det syd- och lulesamiska språket, samt hur dessa språk kan stärkas i framtiden.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge samerna representation i Sveriges riksdag.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare konkreta åtgärder för att öka samernas representation inom övriga folkvalda svenska organ.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rättegångskostnaderna i pågående sedvanerättsprocesser måste garanteras för bägge parter.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att en särskild metodik för akut och långsiktig konflikthantering bör fogas till åtgärderna för implementering av konventionen.

2000/01:K379 av Paavo Vallius och Nikos Papadopoulos (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om information till kommuner och lands-ting om den nationella minoritetspolitiken.

2000/01:So540 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om teckenspråk som minoritetsspråk.